

УПУТСТВО ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОЈЕКТНЕ НАСТАВЕ

Планом наставе и учења у првом циклусу основног образовања и васпитања дефинисана је пројектна настава као облик образовно-васпитног рада којим се развијају опште међупредметне компетенције уз употребу информационо-комуникационих технологија. Усмерена је на достизање исхода који се првенствено односе на логичко и критичко мишљење, као и припрему ученика за лако сналажење у свету технике, технологије и рачунарства, како у свакодневном животу тако и у процесу учења. У складу је са општим исходима образовања и васпитања и у функцији је когнитивног, афективног и социјалног развоја ученика.

Потреба за увођењем пројектне наставе, већ у првом разреду основне школе, почива на савременим схватањима детета, наставе, функције образовања и сазнавања као социјалне конструкције подржане кроз сарадничко деловање, коришћењем различитих извора информација и активности. Применом оваквог облика рада долази до повезивања познатог и непознатог, учења помоћу примера, учења примењивањем, развоја процедуралних знања, коришћења информационо-комуникационих технологија, као и комбиновања конвергентног (логичког) и дивергентног (стваралачког) мишљења. Пројектна настава има елементе проблемске и истраживачке наставе, али се у овом облику рада поред централног захтева, који се односи на тражење решења за неки проблем, потенцирају још и процедуре, планирање, евалуирање, презентовање резултата, коришћење савремених технологија на правилан начин и, наравно, тимски рад, односно процес сарадње, који је изнад самог резултата у решавању проблема.

Пројектна настава је део целокупног образовно-васпитног рада и прати наставни процес уважавајући специфичности наставних предмета у првом разреду. Ослонци планирања и организације пројектне наставе су: уважавање узраста ученика и њихове природне радозналости с којом долазе у први разред; коришћење ваншколских знања, вештина и искустава ученика; укључивање свих ученика уз поштовање њихових различитости; повезивање садржаја свих наставних предмета и употреба савремених информационо-комуникационих технологија. Зато овај облик рада омогућава да наставни предмети буду смислено међусобно повезани, као и доведени у везу са свакодневним животом ученика. На тај начин се обезбеђује разумевање сврхе онога што се учи, функционално повезивање знања, вештина и искустава и мотивација ученика.

Пројектна настава је драгоцен облик рада јер од ученика захтева бројне активности, међу којима су: самостално проналажење информација; способност решавања проблема; самостално учење; рад у групи, сарадњу; критички однос према властитом и туђем раду; доношење одлука; аргументовање; усвајање другачијих, нових начина рада; планирање; поштовање рокова и преузимање одговорности.

С обзиром на узраст ученика првог разреда и чињеницу да је то њихов први сусрет са оваквим начином рада, примерено је да се реализују пројектни задаци где је наставник главни организатор активности, а самосталност ученика се испољава у сегментима пројекта где је то могуће. Наставник пружа подршку свим ученичким активностима у току пројекта, а у првом разреду често и помоћ. Повремене тешкоће у комуникацији и сарадњи су очекиване јер се ради о ученицима који су у фази адаптације на школу и о групи која се тек формира. Култивисање сарадње и начина на који се комуницира у групи су увек важни циљеви пројектне наставе, а у првом разреду су, може се рећи, и приоритетни јер доприносе јачању одељењске кохезије. Такође, током реализације оваквог облика рада наставник има могућност да добро упозна ученике, њихове јаче и слабије стране и да осмисли процес индивидуализације за оне којима је то потребно.

Пројектну наставу треба планирати и организовати на начин да садржи све потребне кораке:

- дефинисање циља и исхода који се пројектом желе постићи;
- планирање активности које одговарају теми пројекта, односно циљу пројекта, подела активности, избор материјала и метода рада, дефинисање места и динамике рада;

- реализацију планираних активности;
- приказ добијених резултата и продуката пројекта;
- вредновање пројекта (процена остварености дефинисаних циљева и исхода, указивање на успехе и тешкоће у току реализације пројекта).

При планирању наставник треба да дефинише тип пројекта, да одреди његов циљ, очекиване исходе, област којом се бави пројекат и повезаност са наставним предметима, његове садржаје, активности ученика, потребна средства, динамику рада по фазама и све што је потребно за успешно спровођење пројектне наставе. Како је наведено, за први разред, најпримеренији је полуструктурирани тип пројекта где наставник даје ограничен избор тема, у великој мери дефинише методологију рада и сам одређује које ће материјале дати ученицима, а које ће они сами пронаћи. Све садржаје треба реализовати кроз различито тематско повезивање у игри или функционалној активности која задовољава интересовање и потребе детета на млађем школском узрасту.

Кроз пројектну наставу треба започети с развијањем основа дигиталне писмености. На овом узрасту употреба ИКТ-а треба да буде сведена на употребу најједноставнијих алата и упознавање с коришћењем интернета. На крају првог разреда ученик би требало да буде у стању да:

- правилно укључи рачунар, покрене програм за цртање, користи одговарајуће алатке овог програма, сачува свој цртеж и искључи рачунар;
- користи интернет за учење и проналажење информација уз помоћ наставника;
- правилно седи при раду за рачунаром;
- зна да наведе могуће последице по здравље услед неправилног коришћења дигиталних уређаја.

Један од важних исхода реализације пројекта јесте оспособљавање ученика да добијене продукте учине видљивим и представе их другима. Бројни су начини да се то постигне (представе, изложбе, кратки филм, текст у новинама, наступ на локалној телевизији, представљање за родитеље...), а њихов квалитет није приоритет.

Пројектна настава јесте захтевнији облик рада који подразумева добру припрему наставника. Планом је предвиђено да се реализује са једним часом недељно, али сам наставник ће проценити каква динамика рада највише одговара могућностима ученика и фази у којој је пројекат. То значи да се, уколико је потребно, пројектна настава може организовати и на другачији начин (на пример, као двочас сваке друге недеље).

Родитељи треба да буду упознати са сврхом пројектне наставе и њеним најважнијим исходом. Они треба да подрже самосталне активности своје деце, или њихов заједнички рад са другом децом, као и да разумеју зашто је важно да не преузимају њихове задатке у жељи да имају боље продукте.

Овом блоку фокус је на упознавању учесника са основним полазиштима пројектне наставе подржане ИКТ-ом, уз вођење рачуна о могућностима и специфичностима ученика првог разреда основне школе. Потребно је истаћи да пројектна настава не представља нову обавезу и додатно оптерећење ученика и наставника, већ је треба посматрати као могућност да се повежу различити предмети и да се ради на развијању међупредметних компетенција. Многи учитељи су и у свом досадашњем раду примењивали пројектну наставу или неке њене сегменте.

Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања (Службени гласник РС 2017/10)

ИСХОДИ ПРОЈЕКТНЕ НАСТАВЕ

На крају првог разреда ученик би требало да буде у стању да:

- самостално проналази информације;
- покушава да реши проблем;
- ради у групи, сарађује;
- има критички однос према властитом и туђем раду;
- доноси одлуке;
- аргументује;
- ради и учи на различите начине;
- планира своје активности и активности групе уз помоћ одраслих;
- препознаје одговарајуће ресурсе/стручњаке;
- добијене продукте учини видљивим и представи их другима;
- користи интернет за учење и проналажење информација уз помоћ наставника;
- правилно укључи рачунар, покрене програм за цртање, користи одговарајуће алатке овог програма, сачува свој цртеж и искључи рачунар;
- правилно седи при раду за рачунаром;
- зна да наведе могуће последице по здравље услед неправилног коришћења дигиталних уређаја.

Пројекти могу бити организовани **на нивоу одељења, разреда, школе** или у сарадњи више школа.

Резултат пројекта је **продукт** који има јасну **употребну и/или васпитну вредност**.

ВРЕМЕНСКА ДИНАМИКА

Пројекти могу трајати од неколико часова до неколико месеци. Дужина трајања пројекта одређује се на основу циљева пројекта, исхода, садржаја, специфичности одељења, школе, околине и сл.

РОДИТЕЉИ

Родитељи су важан ресурс у реализацији пројектне наставе.

Они треба да буду упознати са сврхом пројектне наставе и исходима које њихова деца треба да остваре. Подршка родитеља деци у реализацији активности – а да притом не израђују активности уместо њих – од изузетног је значаја и за развој детета и за сарадњу породице и школе.

Стварање активних носилаца друштва у целини почиње од раног детињства, те и овај вид наставе у потпуности подржава развијање активизма и стварање подстицајне средине за пројекте који унапређују знања, умења и вештине како деце тако и одраслих.

У складу са узрасним карактеристикама, предзнањима и искуствима ученика у првом разреду, учитељ има већу улогу у планирању пројектне наставе. Он процењује у којој мери ученици могу да учествују у реализацији свих фаза пројекта и које улоге могу да преузму.

РЕСУРСИ

Један од циљева увођења пројектне наставе у школе јесте повезивање школског учења са свакодневним животом ученика. Зато се препоручује да се приликом реализације пројектне наставе ученици што чешће изводе из учионице, да се часови реализују у различитим амбијентима у околини (библиотека, музеј, парк и сл.).

ЕКСПЕРТИ

Експерт, као људски ресурс, може да буде:

- предметни наставник из школе;
- лекар;
- занатлија;
- цвећар;
- бака или дека...

Његова улога може бити различита. Може се отићи у посету експерту, или он може бити гост на часу, или се с њим могу реализовати различите активности.